

AAN: Bestuur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

VAN: Gemeente Heemstede

DATUM: 16 juni 2022

ONDERWERP: Motie ALV 29 juni 2022

Motie: Inclusief stemmen voor mensen met een visuele beperking

De Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de VNG, bijeen op 29 juni 2022,

Constaterende dat:

- in Nederland naar schatting 380-400.000 mensen wonen met een visuele beperking;
- naar verwachting dit aantal de komende jaren zal toenemen in verband met de vergrijzing en ten gevolge van diabetes;
- mensen met een beperking moeten kunnen leven als anderen. Zij hebben dezelfde mensenrechten als iedereen in Nederland, zo staat beschreven in het VN-verdrag Handicap;
- het recht om te stemmen zo'n mensenrecht is;
- de Kieswet voorschrijft dat *alle* stemlokalen zo zijn gelegen en ingericht dat kiezers met lichamelijke beperkingen zoveel mogelijk hun stem zelfstandig kunnen uitbrengen en dit ook een Rijksverantwoordelijkheid is;
- sinds enkele jaren bij verkiezingen voorzieningen zijn getroffen voor mensen met een visuele beperking om hun zelfstandigheid bij het stemmen te verbeteren;
- in de afgelopen jaren aandacht is besteed aan het toegankelijk maken van het stemlokaal en het stemmen zelf voor deze groep inwoners, door onder andere een stemmal, de soundbox en loepen te introduceren;
- het stembiljet binnen het stemproces een essentiële rol heeft. Het biljet wijzigt bij iedere verkiezing in formaat en inhoud, waardoor de middelen zoals de stemmal en de soundbox telkens moeten worden aangepast;
- een stemmal met soundbox naar schatting € 5.000 per stuk, per stembureau, per verkiezing kost, welke kosten niet zijn inbegrepen in de bijdrage vanuit het Rijk via het gemeentefonds;
- deze hoge kosten gemeentes afschrikt, hetgeen oorzaak is geweest van het feit dat slechts 82 gemeenten (een kwart van de gemeenten) bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 over een stemmal beschikten, in slechts een beperkt aantal stembureaus;

- de eerste kamer kort geleden heeft besloten tot invoering van een nieuw stembiljet;
- uit onderzoek uit 2021 van *Kennis Over Zien*, het kennisprogramma van diverse organisaties die zich met visuele beperkingen bezighouden, bleek dat 40 procent van de blinden en slechtzienden vindt dat de verkiezingen nog altijd te slecht toegankelijk zijn;
- de Eerste Kamer op 31 mei 2022 het wetsvoorstel Tijdelijke experimentenwet nieuwe stembiljetten heeft aangenomen, het nieuwe model stembiljet waarmee de minister van BZK beoogt te experimenteren bruikbaar is voor een universele stemmal en daarmee in 2021 testen zijn uitgevoerd met mensen met een visuele beperking.

Overwegende dat:

- mensen met een visuele beperking het zelfstandig stemmen bij verkiezingen ervaren als een belangrijke invulling van hun gelijkwaardige positie in onze samenleving;
- de mogelijkheid van een volmacht voor de geschetste uitdaging geen oplossing is;
- het Ministerie van BZK een tijdelijk meldpunt heeft ingericht onder de naam '*Meldpunt onbeperkt stemmen*', als toezichthouder op de uitvoering van het VN-verdrag Handicap;
- dit meldpunt op basis van input vanuit de doelgroep in 2021 heeft geadviseerd:
  - Dat het stembiljet bruikbaar moet zijn voor een universele stemmal. De doelgroep denkt graag mee met als doel dat niet elke verkiezing een nieuwe stemmal gemaakt hoeft te worden;
  - Dat briefstemmen een goed alternatief is. Volgens het meldpunt waren er tijdens corona mensen die door die mogelijkheid voor het eerst in jaren weer zelfstandig gestemd hebben. Er kleeft echter een aantal veiligheidsuitdagingen aan deze wijze van stemmen; om die reden wordt die optie ook niet meegenomen in het dictum van deze motie;
- de meeste ondervraagden in het onderzoek van *Kennis over Zien* de voorkeur geven aan digitaal stemmen;
- experimenten met en de uiteindelijke invoering van het nieuwe model stembiljet en de daarvoor bruikbare universele stemmal in belangrijke mate kunnen bijdragen aan inclusief stemmen voor kiezers met een visuele beperking en het daarom van belang is daarmee op korte termijn en betekenisvol ervaringen op te doen;
- deze motie mede wordt ondersteund door *Kennis over Zien*, bij monde van Dennis van Scherpenzeel, Program Manager Toegankelijkheid, consortium Visueel;
- het thans lopende onderzoek van de *Oogvereniging* mogelijk nog nadere ideeën en suggesties oplevert.

Verzoekt het bestuur

- te bevorderen dat inclusief stemmen voor mensen met een visuele beperking expliciet wordt opgenomen / toegevoegd aan het actieplan toegankelijk stemmen van BZK (<https://open.overheid.nl/repository/ronl-4a0c4e98-e7b8-4bc6-a3d0-711998c29556/1/pdf/actieplan-toegankelijk-stemmen-merkbaar-minder-drempels-bij-verkiezingeneenteraadsverkiezingen-2022.pdf>) door de universele stemmal in dat actieplan op te nemen voor alle verkiezingen, opdat deze wordt ingezet in alle gemeenten, bij voorkeur in meerdere stembureaus;

- te bevorderen dat BZK een ontwerpwedstrijd uitschrijft onder opleidingen / onderzoeksinstituten, zodat jongeren actief kunnen meedenken (jongerenparticipatie), om in samenspraak met belangenorganisaties en de doelgroep een volwaardig (fysiek of digitaal) alternatief te ontwerpen om inclusief stemmen mogelijk te maken;
- om in samenspraak met BZK dat te doen wat nodig is om inclusief stemmen via universele mal of een pilot vanuit de ontwerpwedstrijd mogelijk te maken bij de Waterschaps-/ Provinciale Statenverkiezingen van 2023;
- mocht onverhoopt de hierboven genoemde alternatieven (nog) niet beschikbaar zijn bij de verkiezingen van 2023, er in ieder geval voor te zorgen dat elke gemeente een kostendekkende vergoeding ontvangt van het Rijk zodat bij elke verkiezingen in 2023 ten minste 1 (bestaande) stemmal en audio in elke gemeente kan worden ingezet;
- er bij BZK op aan te dringen het aantal experimenten (gemeenten) met het nieuwe model stembiljet waarvoor een universele stemmal kan worden gebruikt de eerste keer (en ook de verkiezingen daarna) op te schalen, zodat breed ervaring kan worden opgedaan en zoveel mogelijk kiezers met een visuele beperking zelfstandig kunnen stemmen;
- uiterlijk in de ALV van 2 december 2022 (of zoveel eerder als er relevante ontwikkelingen zijn) te rapporteren waartoe de contacten met het Ministerie hebben geleid.

En gaat over tot de orde van de dag.

Namens burgemeester en wethouders van Heemstede,

A.C. Nienhuis, burgemeester

Mede-ondertekend door:

Gemeenten Velsen

F.C. Dales, burgemeester

Gemeente Beverwijk

M.E. Smit, burgemeester

Gemeente Zandvoort

David Moolenburgh, burgemeester

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'D' followed by a horizontal line that tapers to the right.

Gemeente Uitgeest

S. M. Nieuwland, burgemeester

A handwritten signature in blue ink, featuring a large, horizontal loop that starts with a small circle and ends with a vertical line.

Gemeente Smalingerland

J. Rijpstra, burgemeester

A handwritten signature in blue ink, starting with a vertical line, followed by a series of wavy horizontal lines and ending with a horizontal line.

Gemeente Katwijk

C.L. Visser, burgemeester

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'C' followed by a vertical line and a diagonal stroke.